

Elnöksége folyamán Reagan végig azon dolgozott, hogy elősegítse a Szovjetunió összeomlását. Hit abban, hogy a legjobb védekezés egy erőteljes támadás, ugyanakkor segítségül folyamodott – a szintén kommunistaellenességéről ismert – II. János Pál pápához is, illetve együttműködött vele. Úgy hitték, hogy a hit erősebb volt a világ minden hadseregénél. Továbbá mindketten ellenségesen szemlélték a gonosz kommunista ideológiát, mivel tudták, hogy az ártatlan emberek millióit taszította rabszolgasorba és küldte halálba.

Reagan második ciklusa alatt különleges és jelentőségteljes viszonyt alakított ki Mihail Gorbacsovval, aki a szerencsétlen sorsú Szovjetunió Kommunista Pártjának főtársa volt. Amikor Ronald Reagan 1989 januárjában letöltötte hivatali idejét, minden készen állt a kommunizmus összeomlására – bár senki sem sejtette, hogy olyan hamar fog bekövetkezni, mint ahogyan történt. Nem sokkal a berlini fal 1989-es leomlása után Reagan két barátja – Gorbacsov és II. János Pál pápa – találkozott a Vatikánban. A pápa a megbeszélések során Ukrajnára összpontosította figyelmét, és azzal állt elő, hogy a katolikus egyház és a vallás legyen legális az országban. A pápa felhívása hatására Gorbacsov megígérte, hogy törvényekkel fogják szavatolni a vallásszabadságot – és pontosan így is történt.

Volodimir Zelenszkij tizenhárom éves volt 1991. augusztus 24-én, amikor Ukrajna kikiáltotta függetlenségét a Szovjetuniótól. A fiatalember egy pillanat alatt kiszabadult a kommunista elnyomás alól, és szabadon követhette álmait. Tizenhét évesen már szórakoztatóművész volt, komikusként és színészként járta egész Kelet-Európát. Amikor a jelenlegi ukrán elnök bejelentette, hogy 2018-ban indul a választásokon, elmondása szerint az a vágy vezérelte, hogy „dolgot értő, tisztességes embereket juttasson hatalomra”, és hogy „megváltoztassa a politikai berendezkedés hangulatát és hangnemet”. Ismerősen hangzik? Amikor Reagan kormányzó 1976. március 31-én bejelentette elnöki kampányát, hogy kihívja a hivatalban lévő Gerald Fordot, azt mondta: „Azért akarok elnök lenni, mert szeretném látni, hogy ez az

ország újra olyan országgá váljék, ahol egy hat éves kislány ugyanolyan szabadságban nőhet fel, mint amelyet én ismertem hat esztendősen Amerikában.” Az élete ellen 1981-ben megkísérelt merényletet túlélő Reagan elnök nélkül nem lett volna 1991-ben független Ukrajna – és nem lett volna 2019-ben Zelenszkij elnök. Sok tekintetben Zelenszkij ma Ronald Reagan nyomdokában jár, gyilkossági kísérleteket él túl, miközben egy olyan ideológia ellen harcol, amely az ukránok életének kioltásával és szabadságuk eltiprásával fenyeget.

Ez egy életre szóló szerep – egyesek azt mondanák, „isteni terv”, amely évtizedek óta készülöben volt.

(foxnews.com)

Catherine Ellis¹

Platinajubileum Erzsébet királynő romló egészségi állapota, a királyi családdal szembeni ellenségesség és a gyarmati múltból szóló számvetés közepette

A platinajubileum példa nélküli az angol királyi család életében. Bár történelmi pillanatról van szó, ebben az évben az uralkodó számára nem a legmegfelelőbb időpontban történik annak megünneplése, hogy már hetven éve a trónon ül.

Az ünnepek több kellemetlenséggel esnek egybe: aggodalmakat vált ki a királynő romló egészsége, zajlanak a kampányok, amelyek szeretnék eltávolítani a királynőt államfői tisztségéből, folyik a vita arról, hogy András herceg visszatérjen-e a közéletbe, és felhívások érkeznek a királyi családhoz, hogy kérjen bocsánatot a gyarmatosításban és a rabszolgatartásban játszott szerepért.

¹ Közzétételi nyilatkozat: Catherine Ellis nem áll alkalmazásban, nem működik tanácsadóként, és nincsenek részvényei semmilyen olyan cégnél, illetve szervezetnél, amelyeknek érdekeltége származna ebből a cikkből, továbbá nem kap tőlük anyagi támogatást, és nem hozott nyilvánosságra származó kapcsolatok a tudományos megbízatáson túl.

De a királynőnek nem ez az első *annus horribilis*-e ('szörnyű éve'), és már bebizonyította, hogy képes visszatérni a mélypontról.

A jubileumok döntő fontosságúak a királyi család és a brit nép kapcsolatának megújításának szempontjából. Egyszerre erősítik meg az uralkodó és alattvalói elkülönülését, és próbálják a monarchiát a mindennapi élet részévé tenni.

A királyi jubileumok története

Viktória királynő trónon töltött első 25 évét nem ünnepelte meg jubileumként, mert férje, Albert herceg halála miatt volt gyászban. Viktória 1887-es aranyjubileuma azonban nagyszabású esemény volt, amely megadta az alaphangot a későbbi ünnepségekhez.

Az aranyjubileum Nagy-Britannia birodalmi státuszának megerősítését szolgálta a gyarmatokon élő előkelőségek idelátogatásával, egy Londonon átívelő díszes felvonulással és a Brit Birodalom-szerte rendezett ünnepi eseményekkel.

Viktória királynő rossz egészségi állapotban volt, amikor 1897-ben elérkezett gyémántjubileumának az ideje, de ennek ellenére pompásan megrendezett ünnepségek voltak, és a királynőnek, mint a Brit Birodalom „anyjának” szerepére tették a hangsúlyt.

Nagy-Britannia első ezüstjubileuma 1935-ben V. Györgyhöz kötődik, és ez szolgáltatta a mintát a jelenlegi ünnepségekhez. Uralkodását királyi beszédek, vallási szertartások, londoni felvonulás, és az egész Brit Birodalom és a Nemzetközösség területén zajló ünnepségek fémjelezték.

A nagy gazdasági világválság közepette érte némi kritika a jubileumot, de összességében nagy sikernek számított – egyszerre ígért önfeledt, örömteli szórakozást, másrészt bizonyította Nagy-Britannia világméretű jelentőségét.

Ahogy 1977-ben közeledett II. Erzsébet ezüstjubileuma, felmerült a kérdés, hogy vajon bölcs dolog-e a monarchiát megünnepelni a gazdasági válság, a Walesben, Skóciában és Észak-Írországban elharapódzó nacionalizmus, valamint Nagy-Britannia világszinten igencsak megcsappant jelentősége idején.

Az ezüstjubileum ennek ellenére olyan eseménynaprárral zajlott le, amely a hagyományokat és az egységet helyezte előtérbe bel- és külföldön egyaránt. A királynő az Egyesült Királyság minden részébe elutazott, egy kockázatos észak-írországi utazást is felvállalva, továbbá minden olyan országba ellátogatott, amelynek államfője volt.

A „jubileumi hét” nagy eseményei közé tartozott a szimbolikusan meggyújtott örömtüzek láncolata Nagy-Britannia-szerte, egy királyi hajóút a Temzén és utcabálok ezrei. Mindezek azt szemléltetik, hogy az évforduló képes újra ráirányítani a figyelmet a monarchia stabilitására és legitimitására.

Jelenkori királyi jubileumi ünnepségek

A közelmúltban a királyi jubileumok a hagyományoktól a közösségre összpontosító események felé tolták el a hangsúlyt. 2002-ben az aranyjubileum alkalmat adott a királynőnek arra, hogy megköszönje népének „azt a támogatást és odaadást, amelyet uralkodása alatt kapott tőlük”, miután széles körben bírálat érte a királyi családot Diana walesi hercegnő halálára adott válasza miatt.

A királynő újból körutazásokra indult szerte az Egyesült Királyságban és a volt Brit Birodalom számos részén, ahogy milliók jelentek meg a „jubileumi hétvégén”. A királynő továbbá hajlandónak mutatkozott némi korszerűsítésre is, illetve arra, hogy kapcsolatba lépjen a közönséggel egy ún. „Party at the Palace” (*Palotaparti) popkoncert háziasszonyaként, amelyet több mint 200 millió ember nézett az egész világon, és az elkövetkezendő jubileumok bevett programjává vált.

Az aranyjubileum kudarcát beharangozó és azt a monarchia csökkenő támogatottságával indokoló jóslatok ellenére az ünnepségsorozat sikere tagadhatatlan volt. Egy évtizeddel később a hagyomány és az innováció hasonló keverékével ünnepelték a királynő gyémántjubileumát, amelynek hatására népszerűsége csúcsokat döntött alattvalói körében. Ahogy a királynő közeledik 96. születésnapjához, és csak „könnyebb kötelezettségeket” lát el, nehéz lesz megismételni az effajta ünnepségeket a platinajubileum esetében.

Az idei évforduló

A királynő személyének népszerűsége továbbra is magasán áll, de a monarchia támogatottsága kezd megcsappanni mind Nagy-Britanniában, mind a Nemzetközösségben.

Az ez évi jubileum nagy feladata, hogy ébren tartsa a tiszteletet a királynő sajátos státusza iránt, és eközben növelje örökösei nyilvános támogatottságát – eddig nem túl biztatóak a jelek.

Vilmos herceg legutóbbi karibi körútja sokkal kevésbé kedvező fogadtatásban részesült, mint Erzsébet korábbi látogatásai. A Nemzetközösség országai, mint például Kanada, a nagyszabású jubileumi ünnepeket rögtönzött megoldásokra épülő, helyi erők szervezte eseményekkel helyettesítették; a jamaicai kormány ezzel szemben elzárkózott az ünnepléstől, a gyarmatosítás és az elnyomás szimbólumának nevezve a jubileumot.

Vilmos elismerte, hogy útja „élesebb megvilágításba helyezte a múlttól és a jelenről szóló kérdéseket”, de az idei eseménynapról

nem a Nagy-Britannia gyarmati múltjával való leszámolásról szól, bármennyire is szükséges az.

Ehelyett a platinajubileum ünnepei azokból a hagyományokból fognak meríteni, amelyek az 1800-as évek elejétől kezdve az uralkodók támogatását szolgálták: ezek között van az örömtűzek meggyújtása, a jubileumi érmek átadása (Jubilee medals), egy ünnepi jubileumi – hosszú – hétvége (Jubilee Weekend) és a pazar platina parádé (Platinum Pageant).

Az új és a régi összetalálkozása jellemzi majd a közösség-központúbb rendezvényeket, mint például a nagyszabású jubileumi ebédet (Big Jubilee Lunch), a királynő tiszteletére rendezett faültető versenyt (Queen's Green Canopy, a 'királynő zöld lombkoronája') és a platina pudinkkészítő versenyt (Platinum Pudding Competition).

A hagyományok és az újdonságok fenti kombinációja jól szolgálta a királynőt a korábbi jubileumok során. Ismét sikereket hozhat.

(The Conversation)

E SZÁMUNK SZERZŐI

Bognár Bulcsu szociológus, PPKE BTK-TÁTK, Nagymaros

Bólya Anna Mária, az MMA Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézet tudományos munkatársa, a Magyar Táncművészeti Egyetem egyetemi docense, Budapest

Cseresnyés Márk nyelvész, szerkesztő, kommunikációs szakember, művészetmenedzser, Budapest

Hágen András tanár, Bereczki Máté Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Technikum, Szakképző Iskola, Baja

dr. Iványi Márton Pál, PhD, kommunikációkutató, Szentendre

dr. Kapronczay Károly egyetemi tanár, történész, az MTA doktora, Budapest

Karkusz Patrik Dániel filozófus, pszichológus, a Debreceni Egyetem Filozófia Intézetének doktori hallgatója; Debrecen

László Andor tanár, Szárliget

dr. Prugberger Tamás, az MTA doktora, professor emeritus, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar; Budapest

dr. habil. Váradi Judit zongoraművész, egyetemi docens, Debreceni Egyetem Zeneművészeti Kar, az MMA MMKI megbízott kutatója; Debrecen

TARTALOMJEGYZÉK

Prugberger Tamás: Az orosz–ukrán háború neuralgikus kérdései 1

SZÁZADOK

Kapronczay Károly: Véraldozatok az Alpok vidékén –
Olaszország az első világháborúban. 15

Iványi Márton: „Egyazon levegőt lélegezve Ohriddal...” –
az (ó)szláv nyelvi probléma a római városi kultúra
és műveltség balkáni folytonossága tekintetében. 22

László Andor: Miénk itt a tér
A pesti Széchenyi-liget tündöklése és bukása a 19. században 37

Hágen András: A háborúk modellezése. Matematika a hadviselésben. 49

MŰHELY

Bognár Bulcsu: Vezérkultusz és szekularizált hitek
Vallásosság, értékválasztás és politikai preferenciák Magyarországon 55

Karkusz Patrik Dániel: Schopenhauer művészetfilozófiája 76

Váradi Judit: Zeneoktatás távhangolásban 87

Bólya Anna Mária: Utak, irányok a hazai táncéletben
Pandémia előtti elmélkedés a magyar táncművészetről 103

NAPLÓ

Cseresnyés Márk: Európa zárójelbe téve 115

KÜLFÖLDI FOLYÓIRATOKBÓL

Ivan Kolpakov: A tegnap manipulálása (118) *Francis P Sempa*: Atomsztyeppe (123) *Michael McGonigle*: Ronald Reagan nélkül nem létezne Volodyimir Zelenszkij (125) *Catherine Ellis*: Platinajubileum Erzsébet királynő romló egészségi állapota, a királyi családdal szembeni ellenségesség és a gyarmati múlttól szóló számvetés közepette (126)

KÉPEK

F. Farkas Tamás grafikái (21, 48, 114, 117)

Tisztelt Előfizetőink!

A Tudományos Ismeretterjesztő Társulat 1841-ben jött létre a tudományos ismeretek népszerűsítésére, a magyar társadalom tudásszintjének emelésére. Ennek szolgálatában indította el a Társulat sok évtizede ismeretterjesztő folyóiratait, melyek nélkülözhetetlenek váltak az utóbbi fél évszázad iskolai oktatásában, a tudományos igényű, korszerű ismeretközlésben. A természettudományi és társadalomtudományi tudás terjesztése céljából, mindent megteszünk annak érdekében, hogy lapjaink minél szélesebb közönséghez és minél kedvezőbb áron jussanak el. Ezt szolgálja 2022. évi akciónk, melynek keretén belül a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat által kiadott lapok – az Élet és Tudomány, a Természet Világa és a Valóság – együtt kedvezményesen fizethetők elő. Célunk, hogy Előfizetőink minél kisebb ráfordítással jussanak hozzá a tudomány legújabb eredményeihez, több lap együttes előfizetése csökkenti az Önök eddigi költségeit.

A következő előfizetői csomagokat ajánljuk:

Élet és Tudomány, Természet Világa és Valóság együttes előfizetés:

Egy évre: 39 960 Ft helyett 28 080 Ft

Fél évre: 20 760 Ft helyett 14 850 Ft

Élet és Tudomány és Természet Világa együttes előfizetés:

Egy évre: 30 240 Ft helyett 22 680 Ft

Fél évre: 15 900 Ft helyett 12 240 Ft

Élet és Tudomány és Valóság együttes előfizetés:

Egy évre: 30 240 Ft helyett 22 680 Ft

Fél évre: 15 660 Ft helyett 12 240 Ft

Természet Világa és Valóság együttes előfizetés:

Egy évre: 19 440 Ft helyett 12 960 Ft

Fél évre: 9960 Ft helyett 6840 Ft

Akciónk a 2022. évre szóló, egyéves és féléves előfizetésekre érvényes!

A Valóság előfizetése egy évre: 9720 Ft; fél évre: 4860 Ft.

A TIT-lapok előfizethetők a Magyar Posta Zrt.-nél:

- személyesen a postahelyeken és a kézbesítőnél
 - telefonon: +36-1-767-8262
- e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu
- interneten: eshop.posta.hu
- levélben: MP Zrt., 1900 Budapest

A 2017. évi és az azelőtti lapszámaink kedvezményesen, 250 forintos áron vásárolhatók meg a szerkesztőségben.

Ára: 900 Ft • Előfizetéssel: 810 Ft

